

SAŽETAK PRESUDE

E.S. PROTIV AUSTRIJE OD DANA 25. LISTOPADA 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 38450/12

Osuda radi izjave da je prorok Muhamed pedofil nije dovela do povrede prava na slobodu izražavanja

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, E. S., održala je u listopadu i studenom 2009. dva seminarina pod nazivom "Osnovne informacije o Islamu" na Institutu za obrazovanje austrijske Slobodarske stranke. Na seminarima je govorila o braku između proroka Muhameda i šestogodišnje djevojčice Aishe, koji je navodno konzumiran kada je ona imala devet godina. Između ostalog, podnositeljica je izjavila da je Muhamed „volio to raditi s djecom“ i „... 56-godišnjak i šestogodišnjakinja? ... Kako to zovemo, ako to nije pedofilija? “. U veljači 2011. godine Regionalni kazneni sud u Beču osudio je podnositeljicu zbog kaznenog djela omalovažavanja vjerskih doktrina i izrekao joj novčanu kaznu u iznosu od 480 eura ili 60 dana zatvora u slučaju neplaćanja. Ovaj sud je napravio razliku između dječjih brakova i pedofilije. Smatrao je da je podnositeljica zahtjeva imala namjeru oklevetati Muhameda i optužiti ga za pedofiliju bez pružanja ikakvih dokaza da je njegov seksualni interes za Aishu bio utemeljen na činjenici da ona još nije ušla u pubertet niti je pružila dokaze da su njegove druge žene ili konkubine bile jednako mlade. Podnositeljica je zanemarila činjenicu da je brak s Aishom trajao sve do Prorokove smrti, kada je ona već napunila osamnaest godina i prešla pubertetsku dob. Bečki prizivni sud je odbio podnositeljčinu žalbu i potvrdio zaključke nižih sudova, a Vrhovni sud je odbio zahtjev za ponavljanje postupka.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositeljica zahtjeva je tvrdila da domaći sudovi nisu utvrdili sadržaj spornih izjava u svjetlu prava na slobodu izražavanja. Da su to učinili, ne bi ih ocijenili kao puke vrijednosne sudove nego kao sudove utemeljene na činjenicama. Nadalje, istaknula je da je njena kritika Islama doprinijela objektivnoj javnoj raspravi i da nije imala za cilj poniziti Proroka Muhameda. Naposljetku, podnositeljica je naglasila da vjerske skupine moraju tolerirati čak i stroge kritike.

OCJENA SUDA

Miješanje u pravo podnositeljice na slobodu izražavanja bilo je propisano zakonom te je slijedilo legitimni cilj zaštite sprečavanja nereda te prava drugih u smislu članka 10. stavka 2. Konvencije.

Glede nužnosti miješanja, ESLJP je najprije istaknuo da oni koji odluče ostvariti slobodu iskazivanja svoje vjeroispovijedi prema članku 9. Konvencije, bez obzira čine li to kao

pripadnici vjerske većine ili manjine, ne mogu očekivati da će biti izuzeti od kritike njihovih vjerskih uvjerenja. Oni moraju tolerirati i prihvatiti poricanje od strane drugih, pa čak i širenje neprijateljskih doktrina prema njihovoj vjeri (vidi [Aydın Tatlav protiv Turske](#), br. 50692/99, 2. svibnja 2006, stavak 27). Jedino u slučajevima kada izražavanje iz članka 10. prelazi granicu kritičkog poricanja, a pogotovo tamo gdje postoji vjerojatnost da će potaknuti na vjersku netrpeljivost, država može legitimno smatrati da je takvo izražavanje nespojivo s poštovanjem slobode misli, savjesti i vjeroispovijedi te poduzeti razmjerno ograničavajuće mjere (vidi [I.A. protiv Turske](#), br. 42571/98, ECHR 2005-VII, stavak 29).

ESLJP je naglasio da domaće vlasti imaju široku slobodu procjene kada je riječ o pitanjima osjetljive prirode, kao što je to slučaj u ovome predmetu, jer su u boljem položaju procijeniti koje izjave mogu narušiti vjerski mir u njihovoj zemlji.

Što se tiče konteksta spornih izjava, ESLJP je naveo da su seminari bili široko oglašavani javnosti na internetu i putem letaka koje je poslao šef desničarske Slobodarske stranke, obraćajući se posebno mladim biračima i opisujući seminare kao „vrhunske seminare“ u okviru „besplatnog obrazovnog paketa“. Naziv seminara dao je dojam da će uključivati objektivne informacije o Islamu. Svatko tko je bio zainteresiran za sudjelovanje mogao se prijaviti. Dakle, podnositeljica zahtjeva mogla je pretpostaviti da seminaru neće prisustvovati samo njezini istomišljenici, nego i ljudi koji bi mogli biti uvrijeđeni njezinim izjavama.

Podnositeljici izjave mogle su izazvati opravdano ogorčenje s obzirom da nisu bile objektivne niti učinjene s ciljem doprinosa raspravi od javnog interesa, nego s ciljem pokazivanja da Muhamed nije bio dostojan štovanja. Podnositeljica je sebe opisala kao stručnjaka iz područja islamske doktrine, koja je već neko vrijeme održavala seminare te vrste, tako da je morala biti svjesna da su njezine izjave dijelom utemeljene na neistinitim činjenicama i da mogu izazvati opravdano ogorčenje. Predstavljanje predmeta ili osobe vjerskog bogoslužja na provokativan način koji može povrijediti osjećaje sljedbenika te religije može se protumačiti kao zlonamjerno kršenje duha tolerancije, što je jedno od temelja demokratskog društva.

Podnositeljica je subjektivno okarakterizirala Muhameda kao pedofila, pri čemu nije objektivno informirala publiku o povijesnoj pozadini, pa stoga nije ni omogućila ozbiljnu raspravu o tom pitanju, nego je donijela vrijednosnu prosudbu bez dovoljne činjenične osnove. Čak i ako bi se njene izjave klasificirale kao činjenične, podnositeljica nije iznijela nikakve dokaze u tom smislu. Što se tiče podnositeljicinog argumenta da se u žustrim raspravama moraju tolerirati određene izjave pojedinaca, ESLJP je utvrdio da nije u skladu s člankom 10. Konvencije podvesti inkriminirajuće izjave pod inače prihvatljivo izražavanje mišljenja i zaključiti da to čini izjave koje prelaze dopuštene granice slobode izražavanja prihvatljivima. Nadalje, podnositeljica je pogrešno pretpostavila da se neprimjereni napadi na vjerske skupine moraju tolerirati čak i ako se temelje na neistinitim činjenicama. Naprotiv, ESLJP je smatrao da izjave koje se temelje na očigledno neistinitim činjenicama ne uživaju zaštitu članka 10. Konvencije (vidi [Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine](#) [VV], br. 17224/11, stavak 117, ECHR 2017).

Što se tiče razmjernosti sankcije, podnositeljici je izrečena novčana kazna od ukupno 480 eura za sve tri izjave, iako je Kazneni zakon predvidio kaznu zatvora do šest mjeseci. Izrečena kazna bila je na donjem dijelu zakonskog raspona kazne. S obzirom na to, kaznena sankcija nije bila nerazmjerna.

Zaključno, ESLJP je utvrdio da su domaći sudovi sveobuhvatno procijenili širi kontekst izjava podnositeljice zahtjeva i pažljivo uspostavili ravnotežu između njezinog prava na slobodu izražavanja i prava drugih na zaštitu njihovih vjerskih osjećaja i očuvanje vjerskog mira u austrijskom društvu. Razmatrali su dopuštene granice kritike religijskih doktrina nasuprot njihovom omalovažavanju, te su utvrdili da su podnositeljčine izjave vjerojatno izazvale opravdano ogorčenje muslimana. Osim toga, sporne izjave nisu bile formulirane na neutralan način s ciljem objektivnog doprinosa javnoj raspravi o dječjim brakovima, nego su bile generalizirane i bez činjenične osnove. Prema tome, zaključivši da ove izjave nadilaze dopuštene granice objektivne rasprave i da predstavljaju napad na muslimanskog Proroka, zbog čega su mogle potaknuti predrasude i ugroziti vjerski mir, domaći su sudovi utvrdili da su one sadržavale elemente poticanja na vjersku nesnošljivost. Time su domaći sudovi iznijeli relevantne i dostatne razloge i nisu prekoračili svoju široku slobodu procjene.

Stoga je ESLJP jednoglasno utvrdio da nije bilo povrede članka 10. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.